كىرىش سۆز

ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى بولغان ئابى چەشمە، ئىشرەت ئەڭگىز ۋە مۇستەھزاتنىڭ CD پلاستىنكىسى ۋە قاپلىق ئۈنئالغۇ لېنتىسىنى مىللەتلەر نەشرىياتى نەشر قىلىپ، جامائەتچىلىككە تەقدىم قىلدى. ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى پارلاق جۇڭخۇا مەدەنىيەت خەزىنىسىدىكى بىباھا گۆھەر، ئەمگەكچان، ئىجادچان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنىڭ جەۋھىرى، ئۇيغۇر ھاياتىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى مۇزىكا تىلى بىلەن بايان قىلىدىغان بەدىئىي قامۇس. ئابى چەشمە، ئىشرەت ئەڭگىز، مۇستەھزات قاتارلىق قىسمەتلەر تارىخىي مىراسلىرىمىز توغرىسىدا 18-ئەسىردە ئۆتكەن خوتەنلىك مۇقامشۇناس ئىسمەتۇللا ئىبنى مۆجىزى ئۆزىنىڭ «تارىخىي مۇسىقىيۇن» ناملىق ئەسىرىدە مۇقام ئۇستازى ئامانىساخانىنىڭ «ئىشرەت ئەڭگىز» مۇقامى قاتارلىق تۆت ئەسىرىنىڭ بارلىقىنى ئالاھىدە تىلغا ئالغان.

ئىشرەت ئەڭگىز (شادلىق قوزغىغۇچى) مۇقامى ئون بىر ئاھاڭ، 112 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان. ئابى چەشمە (كۆز ياش بۇلاقلىرى) ئون ئىككى مۇقام تەركىبىدىكى ھەر بىر مۇقامنىڭ خاتىمىسى بولۇپ، ئون ئالتە ئاھاڭ، 144 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان. مۇستەھزات ئون ئىككى مۇقام چوڭ نەغمە قىسمىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى بولۇپ، 13 ئاھاڭ، يۈز مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان. بۇ ئۈچ ئەڭگۈشتەر جەمئىي 41 ئاھاڭ، 356 مىسرا كلاسسىك شېئىر بىلەن مۇجەسسەملەنگەن.

ئابى چەشمىنىڭ CD پىلاستىنكىسى ۋە قاپلىق ئۈن ئالغۇ لېنتىسىدا ھەر بىر ئابى چەشمىنىڭ قايسى مۇقامنىڭ ئابى چەشمىسى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ھەر بىر مۇقامنىڭ مۇقەددىمىسىدىن ئارىيە بېرىلدى.

ئابى چەشمە، ئىشرەت ئەڭگىز، مۇستەھزاتتىن ئىبارەت ئۈچ ئەڭگۈشتەر 1950-يىل 3-ئايدا مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە، مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى، دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ تەشكىللىشى ئارقىسىدا ئاتاقلىق مۇقام پېشۋالىرىدىن قاسىم ئاخۇن ئەلنەغمىچى، روزى ئاخۇن قالۇنچىلارنىڭ ئېيتىپ بېرىشى بىلەن قەشقەردە سىنغا ئېلىنغان. كېيىنكى چاغلاردا يەنە قەشقەردە روزى ئاخۇن قالۇنچىنىڭ قاتنىشىشى بىلەن ئۈنئالغۇ لېنتىسىغا كۆچۈرۈلگەن. 1952-يىل بۇ ئۈچ ئەڭگۈشتەر ئىچىدىكى يەتتە ئاھاڭنى شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسى مەركىزىي خەلق رادىئو ئىستانسىسىدىن كۆچۈرۈپ ئارخىپىدا ساقلىغان.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى مۇقام تەتقىقاتچىلىرى، ئالىملىرى ۋە ئالاقىدار مۇتەخەسسىسلەرنىڭ بىر نەچچە يىلدىن بېرى ئەستايىدىل ئىزدىنىشى، جاپالىق ئەمگەك سىڭدۈرۈشى ئارقىسىدا، بۇ ئۈچ ئەڭگۈشتەر رەتلىنىپ، تەتقىق قىلىنىپ، جامائەتچىلىك بىلەن يۈز كۆرۈشتۈرۈلدى.

ئابى چەشمە، ئىشرەت ئەڭگىز، مۇستەھزاتتىن ئىبارەت قىسمەتلەرنىڭ تارىخىي مىراسلارنىڭ مەخسۇس CD پىلاستىنكىسى ۋە قاپلىق ئۈنئالغۇ لېنتىسى قىلىپ ئىشلىنىشى ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تەتقىقاتى تارىخىدىكى يەنە بىر قىممەتلىك كاتتا ئىش، شۇنداقلا خەلقىمىزنىڭ مەدەنىي ھاياتىدىكى خۇشاللىنارلىق زور ئىش.

بۇ قىسمەتلەرنىڭ "ئۈچ ئەڭگۈشتەر"نى ساقلاپ ئىلمىي تەتقىقاتىمىز ئۈچۈن ھەر جەھەتتىن ياردەم بەرگەن قەشقەر ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكىگە، ئاتاقلىق مۇقام پېشۋاسى مەرھۇم روزى ئاخۇن قالۇنچىغا، سەپەر ھۈسەيىن، خالىق ھاجىغا رەھمەت-تەشەككۈر ئېيتىمىز. شىنجاڭ سەنئەت ئىنستىتۇتى بۇ تەتقىقات ئىشىمىزنى پائال قوللاپ، ھەر قايسى جەھەتلەردىن زور ياردەم بەردى، شۇڭا ئۇلارغا رەھمەت-تەشەككۈر ئېيتىمىز.

ش ئۇ ئا ر مۇقام فوندى تەرەققىيات باش شىركىتى
ش ئۇ ئا ر ئون ئىككى مۇقام تەتقىقات ئىلمىي جەمئىيىتى
ش ئۇ ئا ر ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىيات تەتقىقات جەمئىيىتى
1997-يىل 8-ئاي

序　言

民族出版社现将作为维吾尔十二木卡姆重要组成部分的《依希热提恩格兹》、《阿比倩希曼》和《穆斯台扎特》制成CD盘和盒式音带奉献给社会公众。维吾尔十二木卡姆是光辉的中华文化宝库中的无价瑰宝。它是勤劳且富于创造精神的维吾尔人民智慧的结晶，是以音乐语言表现维吾尔人民生活的各个侧面的艺术百科全书。有关《阿比倩希曼》、《伊希热提恩格兹》、《穆斯台扎特》等珍贵的历史遗产的记载，在18世纪和田籍木卡姆学家伊斯米图拉·本·尼米吐拉·穆吉孜在其所著《乐师传》中曾特别提及木卡姆大师阿曼尼莎汗的《伊希热提恩格兹》等四部作品。

《依希热提恩格兹》(激发欢乐的乐章)这部木卡姆由11种曲调、112行诗歌组成。《阿比倩希曼》(泪泉)则作为十二木卡姆中每一部木卡姆的结尾，由16种曲调、144行诗歌组成。《穆斯台扎特》是十二木卡姆中《琼乃额曼》的重要组成部分，由14种曲调、100行诗歌组成。这三部珍贵作品共计有41种曲调、356行古典诗歌。

在《阿比倩希曼》的CD盘和盒式音带中，为了表明每首《阿比倩希曼》是属于哪部木卡姆的，故在各首之前面引用了该木卡姆的序曲。

《阿比倩希曼》、《伊希热提恩格兹》、《穆斯台扎特》这三部宝贵遗产是根据中央宣传部1950年3月的安排，由文化部、国家民委等单位组织著名的民间乐师木卡姆演奏家卡斯木阿洪、卡伦琴演奏家肉孜阿洪等人参与演奏弹唱录音的。1952年，新疆人民广播电台从中央人民广播电台复制了这三部宝贵遗产中的7种曲调加以保存。

经过新疆维吾尔自治区木卡姆学家、研究工作者和有关专家的多年的认真探索、艰苦劳动，倾注了大量心血，这三部珍贵的音乐遗产终于研究整理出来与公众见面了。

《阿比倩希曼》、《伊希热提恩格兹》、《穆斯台扎特》这三部珍贵的历史遗产作为专辑制成CD盘和盒式录音带出版，这是维吾尔十二木卡姆研究史上的一件大事，也是我们人民文化生活中的一件大喜事。

在此，我们对保存这三部珍贵文化遗产，为我们的学术研究从各方面给予了帮助支持的喀什地区文工团、著名的木卡姆艺人、已故的卡伦琴演奏家肉孜阿洪、赛帕尔·侯赛音、哈力克阿吉等表示诚挚的谢意。新疆艺术学院对这一工作也给予了积极支持，从各方面予以大力协助，在此亦一并表示衷心的感谢。

新疆维吾尔自治区木卡姆开发总公司
新疆维吾尔自治区十二木卡姆研究学会
新疆维吾尔自治区维吾尔古典文学研究会

راك مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

سېتارىم تارىغە جان رىشتەسىدىن تار ئېشىپ سالسام،
ئانىڭكىم نالەسىدىن بىنەۋانىڭ كۆڭلىنى ئالسام.

مەقام ئالسىپ مەقام ئىچرە مەقامىنى دىلغە جا قىلسام،
مۇھەببەت كويىغە سالسە ئانىڭ ئالدىدا مەن چالسام.

مەقاملارنىڭ ئاتاسىنى خۇسەينىيۇ، ئەجەم دىرلەر،
بۇلاردىن بۇقارىكىم پەردەئى باياتىنى چالسام.

بىيادى ھەق تەئالا يادىدا چالسام پەيا پەيكىم،
كۆڭۈللەر بىنەۋا بولغانىنى بىلسەم نەۋا چالسام.

ئارالاپ چالسام ئۇششاقنى، غەزەلنى راكغە يەتكۈزسەم،
شەبىستانى سەھەرلەردە مۇشاۋەرەك، پەنجىگاھ چالسام.

ئىراقۇ چەببايات، ئۆزھالدا قىيزىكىم بېتەر بولسا،
تىلەپ خۇرشىدى ۋەسلىن سۇبھى دەمدە چارىگاھ چالسام.

يېتىپ ۋەسلىگە ھەممەتنىڭ جۇدالىق تاغىدىن ئۆتسەم،
ئېچىپ ۋەسلىڭ شەرابىدىن قىلىپ تەڭكەش سىگاھ چالسام.

كېل، ئەي مەشرەپ، قەدەھ سۇنغىل بۇلايىن مەستۇ مۇستەغرىق،
بىر ئېلىگە كاسەئى تەنبۇر، بىرىگە جامى مەي ئالسام.

«راك» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

يولتۇز بۇ جەھان ئىچرە بىر مەن كەبى ئەۋۋارە،
ھەم بىسەرۇ سامانمەن ھەم ئاجىزۇ بىچارە.

غەم خەيلى ئاياغىدا جىسمىم چۇ غۇبار ئولدى،
تۇفانى بەلا قىلدى تۇفراغ بىلە ھەمۋارە.

باشىمغە بەلا تاشى ياغدۇردى سىپىھر ئانچە،
ھەر بىر ساچىم ئورنىدا يۈز يارە ئۈزە يارە.

تەگسىرى جۇنۇنۇمدىن ۋەھشىم ئەيلەبان، ئەي ئەھباب،
ھالىمنى سوراڭ، لېكىن قىلماڭ ماڭا نەززارە.

ئالەم ئارا بىدادى بىر زەررە ئەمەس خالى،
ھەر قانچە جەفا بولسە قىلمىش ماڭا ھەر بارە.

كۆڭلۈمگە شىكەست بەردى نا ئەھلىنىڭ ئازارى،
بۇ شىشەئى نازۇكنى سىندۇردى ئوشۇل خارە.

-مەھزۇن.

چۈشۈرگىسى

كۆز سالما ئەرۇسى دۇن رۇخسارىغە، ئەي مەھزۇن،
ھەر كۈن نەچە سەندەكنى ئازغۇردى بۇ مەككارە.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى ئەخرەب
مەفئۇلۇ مەفائىيلۇن مەفئۇلۇ مەفائىيلۇن
«دىۋانى مەھزۇن»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1995-يىل نەشرى
93-بەت.

«راك» ئايى چەشمىسى

مېنىڭ كۆڭلۈمكى گۈلنىڭ غۇنچەسىدەك تەھ-بەتەھ قاندۇر،
ئەگەر يۈزىنىڭ باھار بولسە، ئاچىلماقى نە ئىمكاندۇر.

ئەگەر ئول قاشى ياسىز باغ گەشتىن ئارزۇ قىلسام،
كۆزۈمگە ئوقدۇرۇر سەرۋى، كۆڭۈلگە غۇنچە پەيكاندۇر.

بەھارۇ باغ سەيرىن نې قىلايكىم دىلىستانىمنىڭ،
يۈزى گۈل، زۇلفى سۈنبۇل، قامەتى سەرۋى خىراماندۇر.

ۋىسالى لەززەتىدىن رۇھ تاپماقلىق كېرۇر دۇشۋار،
فىراقى شىددەتىدە يوقسە جان بەرمەكلىك ئاساندۇر.

باشىدىن ئەۋرۇزلۇر ئەرمانى بىرلە ئۆلدۈم، ئەي بابىر،
مېنىڭ نەئشىمنى، يارغىل، گۈل پەرى كويىدىن ئالىلاندۇر.

-بابىر.

ۋەزىن ئايرىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«بۇلاق» ژۇرنىلى، ئومۇمىي 20-سان.

چەببايات مۇقامى

چولڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

ۋىسالى ھەجرىدىن نالان كۆرەرمەن جانى زارىمنى،
ساقا، يا رەب، نەسىب ئەتسەڭ نە بولغاي گۈلئۇززارىمنى.

نەچە بىر دەم ئىلكىگە بولۇپمەن مۇبتەلا ئاخىر،
ساۋۇرمىشلار ھەۋادە ھەر كۆزنى غەمكىن غۇبارىمنى.

تاپىپ ئىشقىم كامال ئانداقكى رۇھى ۋامىقۇ فەرھاد،
كېلىپ پەرۋانە ياڭلىغ ئۆپرۈلۈر شەمئى مەزارىمنى.

كۆرۈپ ئەھلى تاماشا نەۋ بەھارى لالەزارى دەر،
باقىر قانىن شەفەقگۈن ئەيلەگەن گاھى ئۇزارىمنى.

دېگىل بۇ ئۆمر ئالەمدىن ۋەفانى كۆرمەدىم ھەرگىز،
بۇ دەھر كېچەر، نەفەس ئالغۇنچە بىلمەسمەن ئۇرارىمنى.

ئەگەر گۈل پەردەدە بولسە، نېچۈك ئارام ئالۇر بۇلبۇل،
يۈز ئاچقىل، بىقەرار ئەتكىل، بۇ جانى بىقەرارىمنى.

نېچەكىم خەستە جاندۇرمەن مەي لەئلىڭگە، ئەي ساقى
تەبەسسۇم جامىنى پۇر ئەيلەگىل، ئەمتى كەت خۇمارىمنى.

جامالىڭدىن نېچە مەھرۇم بولۇپ مەھزۇن يۈرۈپ، جانان،
ۋىسالىڭ بىرلە مەمنۇن قىل مېنى ئۈمىدۋارىمنى.

بولۇرمەن شاد كۆكسۈم داغىنى قايغۇ قاناتقاندىن،
كۆرۈپ خۇرسەند بولۇپ بىر دەم ئاچىلغان لالە زارىمنى.

ئەگەر ئىنقا ئالۇر بولسە نىشان، مىندىن نىشان تاپماس،
فەنا دەشتىدە تا پەيدا كۆرەرمەن مۇرغىزارىمنى.

لىقا مۇمكىن ئەمەس تەجرىد ھاسىل قىلماي، ئەرشى،
خەزان بەرگى كەبى بەرباد ئەيلەي ھەرنە بارىمنى.

ۋەزىن ئايرىسى:

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«دىۋانى ئەرشى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 95-بەت.

«چەبىيات» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي مالاھەت كىشۋەرىنىڭ خەيلىدە سۇلتانى سەن،
بىر باقىپ كۆڭلۈمنى ئالدىڭ ئاپەتى دەۋرانى سەن.

كۆڭلۈم ئالدىڭ ئېرسە ھەرگىز باقمادىڭ، ئەي مەھلىقا،
دۇرمۇ سەن يا لەئلمۇ يا خۇد لەبى مەرجانمۇ سەن.

ئۆلتۈرۈرسەن، كۆيدۈرۈرسەن فۇرقەتىڭدە، ئەي پەرى،
يىغلاتىپ ھەم كۈلدۈرۈرسەن بىر بەلايى جانمۇ سەن.

ئاتەشى ئىشقىڭنى ياقدىڭ بۇ ۋۇجۇدۇمدە بۇ كۈن،
دوستمۇ سەن، دۈشمەنمۇ سەن، مەن بىلمەدىم جانانمۇ سەن.

گۈل يۈزۈڭدە ئەندەلىب ئەقلىغ قىلىپ زار ئەيلەدىڭ،
گۈلمۇ سەن يا خارمۇسەن يا ھۆرمۇ سەن، غۇلمانمۇ سەن.

گۈل سىفەت گۈزەللۈكدە تۇرساڭ نەستەرىن بولغاي خىجىل،
كۆرمەدىم ھەرگىز مەلاللىقدە لەبى خەندانمۇ سەن.

جىلۋە ئەيلەپ چىقساڭ ئۆيدىن رەشك ئەيلەر مۇشتەرى،
ھۆسن ئىقلىمىدە گويا بىر مەھى تابانمۇ سەن.

كۆرمەدىم بۇ قانىدە سەندەك مالاھەتلىك كىشى،
يا پەرىسەن، يا مەلەكسەن، بىلمەدىم، ئىنسانمۇ سەن.

گۈلسۇرخ ئەقلىغ يۈزۈڭ بۇ ھىلال بىچارەنى
ئەيلەدىڭ ماندەك بۇلبۇل، خۇنچەلى رەيھانمۇ سەن.

-موللا بىلال.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇف
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«بىلال نازىم»، قازاقىستان دۆلەت گۈزەل ئەدەبىيات نەشرىياتى
1961 -يىل نەشرى، 93-بەت.

ئىككىنچى ئاھاڭ

نەزاكەت بوستانىدا قەددىڭ سەرۋى خىراماندۇر،
مالاھەت گۈلىستانىدا يۈزۈڭ گۈلبەرگى خەنداندۇر.

ساقا كىم بىقەرار ئېرمەس، كۆرەي دەپ ئىنتىزار ئېرمەس،
جامالىڭ ئەفتابىدە ھەمە زەررانى رەقساندۇر.

زەھى ھۆسنۈڭ سىفاتىدا مەنى شەيدايىكىم سەندىن،
چەمەنلەر ئىچرە كىرسەڭ ئەنجۈمەنلەر ئىچرە داستاندۇر.

نەدىن مەن بولماغايمەن ئادەمىيلەر شاھى ئالەمدە،
كى بۇلبۇل دىلكۈشا گۇفتارى بىرلە شاھى مۇرغاندۇر.

زەمان پۇر شورىشۇ ئافاق پۇر فىتنە، جەھان ھاسىد،
خەلايىق كۆزلەرىدىن غەيبەدەك مەشھۇرى پىنھاندۇر.

-مەشھۇرى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«دىۋانى مەشھۇرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى،
61 -بەت.

«چەببايات» ئايى چەشمىسى

گۇناھىم نې ئىدى، ئەفرىم ساڭا كىم ئاشنا قىلدى،
جەفاۋۇ سېھنەتۇ دەردۇ غەمىڭگە مۇبتەلا قىلدى.

ماڭا كۆرسەتتى ئول گۈلچېھرەئى شىرىن جەمالىنى،
تەمامى مۇلكەكىنى بەند-بەندىمدىن جۇدا قىلدى.

مەسىھا رەشكى ھەسرەتدىن ياقاسىن ھەرزەمان يىرتار،
سېنىڭ كويۇڭنى دەرد ئەھلىغە تا دارۇش-شىفا قىلدى.

مېنى يۈز تىل بىلە شۇكرانىسىنى ھەر زامان، ئازەۋۇر،
ۋىسالىڭنى مېنى ھەجرۇ فىراقىڭدە دەۋا قىلدى.

يۈزىنى كۆرمەيىن ئۆلدۈم، قەلەندەر، ئول پەرىۋەشنى،
سەلامەتلىكدۇر، ئول يارغە ئەرزىنى ئەدا قىلدى.

—قەلەندەر.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن

«دىۋانى قەلەندەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 222-بەت.

سىگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ئاھاڭىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

ئەمەس خىلۋەت نشىنلەرغە تاماشايى چەمەن ھاجەت،
چۈنانچە بولماغاي ئەھلى فىناغە ئەنجۇمەن ھاجەت.

گىرىفتارى ئىدى رەئنايى گۈلگۈن يۈشەن، ۋەھ-ۋەھ،
كۆڭۈلدە قالمادى بىرگى گۈلى سەرۋى سۈمەن ھاجەت.

بەلا دەشتىدەكى ئاۋارەلەرنىڭ ھالىنى سورماڭ،
كى ئاڭا نې گۈلۈ نې بۇلبۇلۇ نې كوھكەن ھاجەت.

سەھەر ۋەقتى سابا يەتكۈزدى زۇلفۇڭ تارىدىن بۇيى،
مۇئەتتەر ئولدى ئالەم، بولمادى مۇشكى خوتەن ھاجەت.

سوئال ئەيلەپدۇرۇركى يىغلاماقدىن نې غەرەز ئاخىر،
دېمەيلەر مۇستەغا، دوستۇم، ماڭا ۋەيسى قىرىن ھاجەت.

زىلەيخا گۈلشەنىن قىلدى سەمۇم ئىشقى خاكىستەر،
بۇ يەئقۇبنى دېمەكىم ئول يۇسۇنى گۈل پىرەھەن ھاجەت.

جۇنۇن بازارىدە رەسۋالىقنىڭ ياقىسى ئولدۇر،
يەھانە ئالمادىلار، يوق ئىكەندۇرۇك ماۋۇ مەن ھاجەت.

بۇ مۇشتى ئۇستىخانىمنى ئانىڭ كويىغە تاشلاڭلار،
شەھىدى ئىشقىغە تابۇت نې گورۇ كەفەن ھاجەت.

رەقىبا، بىسەرۇپالارنى سەن ئالقىشلىماقلىق زىنھار،
ھەبىب ئىشكىگە بارغاندا نې سەن ھاجەت، نې مەن ھاجەت.

نەۋائى، يارنىڭ ئاستانىسىنىڭ تۇفراقى بولدۇڭ،
ساڭا ئەندى نې سەھراۋۇ نې شەھرۇ نې ۋەتەن ھاجەت.

ۋەزىن ئايرىمىسى:

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن مەفائىيلۈن

—نەۋائى.

«مۇقام تېكىستلىرى»، شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى 1986-يىل نەشرى، 259-260-بەتلەر.

«ىسگا ھ» ئابى چەشمىسى

گۈل كەبى ئۇلغۇنىدۇر يارسىز دىماغىمدا،
ئەلەمدىم تىزمىر، خارى سانچىلۇر قاراغىمدا.

گۈلشەن ئىچرە، گۈلگۈن مەي ئۇزاتسا ماڭا ساقى،
ئاندا نەغمەئى بۇلبۇل كىرزىمەس قۇلاغىمدا.

دەردىدىن چىقار جانىم، ھەجر ئارا يىغلىدىمكىم،
ئەشكى يۈزۈمنىڭ تارى چىرماشۇر ئاياغىمدا.

رەھىم ئەتمەس بۇ ھالىمغا، زەخمىم ئاللاپ ئول قاتىل
جانىم ئالغالى كەلدى، كەلمەدى سوراغىمدا.

ئەي تەبىب، ئىلاج ئەتمە دەردىمگە دەۋا ئەيلەپ،
زەھەر تەلمىنى يەرمىش شەربىتىڭ تاماغىمدا.

فەقر مەئنەسىن بىلمەي ئەيب ئېتەرلەر ئەل كۆرگەچ،
ئەسكى شالنى ئەگنىمدە ھەر تىرەق ياماغىمدا.

خانۇ مانىم ئۆرتەنسە، ۋەھ نە خۇشتۇر، ئەي مەھزۇن،
ئىشق يەرقىدىن ناگەھ ئوت تۇتۇشۇپ ئوتاغىمدا.

—مەھزۇن.

«دىۋانى مەھزۇن»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 89-بەت.

چارىگا ھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئايتۇللا
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

كۆرۈپ گۈلتەك يۈزۈڭ رەڭگىنى كۆزدىن يۈز چەمەن بولدى،
ئەقىق ئەرنىڭنى كۆرگەلى كۆزۈم ھالى يەمەن بولدى.

تۈن ئاقشام تولغانۇ سۇنبۇل يېكىن زۇلفۇڭدىن ئاھ ئۇردۇم،
ھەۋانى غالىيە تۇتتى جەھان مۇشكى خوتەن بولدى.

قىلىپ رەڭنا قەدىڭ يادىن سەھەردە ئانچە يىغلادى،
كۆزۈمنىڭ جويبارى ئىچرە سەرۋى نارۋەن بولدى.

مېنىڭتەك گويىيا كۆردى يۈزۈڭنى ئەبرى نەۋ روزى،
كۆزىنىڭ ياشىدىن يەر يۈزى ۋەردى ياسۇمەن بولدى.

سەبا زۇلفۇڭنى تاغىتتى، مەگەر ھالى خىيالىمدا،
يازىلدى ئەۋدەھا بولدى، ئۆرەلدى ئەھرىمەن بولدى.

كۆرەمۇرگەچ كۆزۈڭ، كۆڭلۈم مېنىڭ زۇلفۇڭغە باغلاندى،
كۆزۈڭ ئول جادۇدىن يۈھەم يەنە يىر ئۆزگە فەن بولدى.

ئەگەر شىرىن ئۈچۈن فەرھاد ئىشقى كوھكەن بولسە،
ني تاڭ سەككاكى ھەم، جانا، يولۇڭدا جانكەن بولدى.

«چاھارگاھ» مۇستەھزادى

ئۇن ئاقشام بولدى-يۇ، كەلمەس مېنى شەمئى شەبىستانىم،
بۇ ئەندىشە ئوتىدىن ھەردەم كۆيەر پەرۋانىدەك جانىم.

نې غەم كۆرگۈزسە كۆكسۈم پارەسىن چاكى گىرىبانىم،
كۆرۈنمەس بولسە كۆكسۈم پارەسىدىن داغى پىنھانىم.

غەمىدىن دۇررى مەكنۇندەك سىرىشكىم ئاقتى جەيھۇندەك،
مۇزەييەن قىلدى گەردۇندەك جەھاننى ئەشكى غەلتانىم.

فەلەك ھەم تولدى كەۋكەبدىن، قۇياش ھەم ئۆتتى ئەشھەبدىن،
كېلىپ ئۇشمەس بۇ مەركەبدىن مېنىڭ خۇرشىدى رەخشانىم.

جەھاننى زۇلمەت ئەتتى چەھ، يۈز زۇلمەت ئىچرە ئۆلگۈم، ۋەھ،
ماڭا بولساڭ نې خىزرى رەھ، نېتىپ ئەي ئابىھەيۋانىم.

دېمە كۆكتىن قۇياش كەتمىش، فەلەككە تىيرەلىك يەتمىش،
ئول ئاي ھەجرىدە تارتىتمىش فەلەكنى دۇدى ئەفغانىم.

چۈشۈرگىسى

نەۋائى كىبى ھىجراندىن بۇ ئاقشام ئۆلدۇم ئەفغاندىن،
غەمىم يوق بولسە يۈز جاندىن، يېتىپ گەر كەلسە جانانىم.

-نەۋائى.

ۋەزنى ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى، 126-بەت.

«چاھارگاھ» ئايى چەشمىسى

كېزەرمەن كويىدا يىللار، نەزەر ھالىمغا سالغاي دەپ،
ئەگەر ئۆلتۈرسە قانىم رەڭگى ئۇفراغىدا قالغاي دەپ.

كۆڭۈلگە يۈز ئۇمەن نىش ئۇرسا ھىجران، ئېيلەمەن نالە،
ۋىسالىڭ نۇشىدىن ئول زەخملەر بىر كۈن ئوڭالغاي دەپ.

كۆڭۈلگە ناۋەكىڭ تا كىردى، بىھەد ھىفزىن ئەيلەرمەن،
كى بۇ شىشە ئىچىدە ئول داغى ناگاھ ئوشالغاي دەپ.

كۆڭۈلنىڭ كويىدە يۈز رەنج ئىلە مىھنەتتە ئاپشۇردۇم،
كى گەر كۆرسە بۇ سۈرەت بىرلەشايەد كۆڭلۈم ئالغاي دەپ.

سىرىشكىم قانى قىلدى كوينىڭ ئۇفراغىن ئاغۇشتە،
ئىتىڭگە شايەد ئول ياڭجىغ بىلە بىر ئوي ياسالغاي دەپ.

ھەرەم ۋەسلىن تىلەرمەن، يوپە ئۇر مەردانە، ئەي سالىك،
قەدەم ئاھىستە چەكمە ياغرىڭ ئول يەلمەكدە تالغاي دەپ.

نەۋائى، يىنەۋالىغ بىرلە دائىم مەي ئىچەر، بىر كۈن،
نەۋا ئەقشىنى دەۋران مۇترىبى بەزمىدە چالغاي دەپ.

-نەۋائى.

ۋەزنى ئايرىمىسى
بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى، 28-بەت.

پەنجىگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە قىسمى

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇنلىغۇچى: غېنى راخمان
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

جۇنۇن دەشتىدە بىزنى بىر كۆرۈڭ ئەۋۋارەلەر دەرلەر،
مۇغىلان خار-خارىدىن ئاياغى يارەلەر دەرلەر.

بەلا ياغسە باشىمىزغە دەم ئالماي دەۋرى گەردۇندىن،
رىزا بەرگىن قەزاغە ئاشىقى بىچارەلەر دەرلەر.

كۆرۈپ مەيخانە ئىشكىدە غەزەلخانۇ گىرىبان چاك،
مۇغانىنىڭ قىزىغە ئاشىق ياقا سىد پارەلەر دەرلەر.

قەتلە ساچلارىمىزنى، كۆرۈبان قاشلارىمىزنى،
قارا كۈن باشىدا بىر نېچە بەختى قارەلەر دەرلەر.

سىرز سامانىمىزنى سورماقىل بىز بىنەۋالاردىنىڭ،
قەلەڭ گەردىشلەرىدىن كۆڭلەرى دۇشۋارەلەر دەرلەر.

سارىغ چېھرە بىلەن كاھى يۈزۈمگە گەر باقىپ ھەر دەم،
كى گۈلرۇخلار فىراقىدا خەزان رۇخسارەلەر دەرلەر.

قاچانكىم ئالىپۇرۇت ئابىد قاشىدا بارغۇمىز، بىزنى
قارا قاشلار قاشىدا دەر-بەدەر ئەۋۋارەلەر دەرلەر.

كۆرۈپ ئەغيارىمىزنى زەخمىلىك ئەھلى تاماشا كىم،
پەرىلەر كويىدا ئەۋۋارەئى سەقسارەلەر دەرلەر.

گەر ئىمسان قىلماسا دەرۋىشلەرگە ئەھلى نېئمەتلەر،
گۆھەر خىرمەنلەرىنى تۇدەلى سەقتارەلەر دەرلەر.

باشىمىزدا كۆرۈپ نەشتە، قولىمىزدا كۆرۈپ ساغەر،
قۇتۇلغان يۈز جەھان غەمدىن نېچە مەيخارەلەر دەرلەر.

ئېرۇر مەشھۇرى ئاتداغ قۇۋەتىن زەخمەلەرىن كۆرگەچ،
زىمانە ئاشلارىدىن نېچە كۆكسى پارەلەر دەرلەر.

ۋەزىن ئايىرىسى:

ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

-ئىبراھىم مەشھۇرى
«مۇئانى مەشھۇرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى،
47-بەت.

«پەنجىگاھ» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

ئارەزىڭنى باغ ئارا چۈن كۆردى، ھەيران بولدى گۈل،
بەرگىسىز قالدى نېچىلىكىم، بەس، پەرىشان بولدى گۈل.

يادىدىن گۈل-گۈل كۆرۈپ ئول يۈزنى، ئىلىنىڭ ھەجرىدىن
چاك-چاك ئولغان كۆڭۈلدەك تەمە-بەتەمە قان بولدى گۈل.

گۈلئۈزارىم كىشۋەرى ھۆسن ئىچرە بولدى پادىشاھ،
راست ئاندانكىم چەمەن مۈلكىدە سۇلتان بولدى گۈل.

سەيرى باغ ئەيلەردە دەۋران چەشمى زەخمى دەفئىگە،
ھەر تەرەفدىن چاپۇكۇم دەۋرىدە قالقان بولدى گۈل.

لەئل كامىمدۇر قاشىمغە كەلسە ئول گۈل خىرمەنى،
مەي ئىلەر كۆڭلۈمچۈ بەزمىدە فەراۋان بولدى گۈل.

كېچە-كۈندۈز قىلما گۈلبالىغنى، بەس، ئەي ئەندەلىپ،
كىم ساقا بەش كۈن بۇ گۈلشەن ئىچرە مېھمان بولدى گۈل.

چۈشۈرگىسى
گۈل چاغى يارى سەفەر ئەيلەپ، نەۋائى جانىغە
ھەر بىرى بىر تازە قانلىغ داغى ھىجران بولدى گۈل.
-نەۋائى.

ۋەزىن ئايىرىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇق
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى، 392-، 393-بەتلەر.

«پەنجىگاھ» ئايى چەشمىسى

ھەۋايى ئىشقىدىن باشىمغە ياغقان ژالە ھىجراندۇر،
كى بۇ باراندە ئاسىم گەردى يادى چۈنكى قالغاندۇر.

كۆرۈپ ئەۋۋەل نەزەردە سەنى بەلىيەتكە دۇچار بولدۇم،
دەرىغا، بۇ بولۇپەتدىن خەلاس بولماق نە ئىمكاندۇر.

ئىسرىغار كەبلەدى ئىشق ئاپەتىغە خەستە كۆڭلۈمنى،
كى ئاقتارسام ئىچىندە خۇنچە بەغلىغ تەھ-بەتەھ قاندۇر.

كۆرۈپ مەن ئاتەشىن گۈل ئەكسىنى بۇ گۈلىستان ئىچرە،
كۆڭلۈمنىڭ خامىشى بۇلبۇل سۈپەتلىك نالە-ئەفغاندۇر.

فەلەك ياغدۇردى باشىمغە ھەۋايى ئىشقىدىن تاشلار،
مەلامەت ئاسمانىدىنكى تۈشكەن سەنگى باراندۇر.

نىتەي، ئەي دوستلارىم، دەردىم دەۋاسىغە نىچۈك چارە؟
ھەكىمى ئىشق ئايدى: بۇ مەرەزگە يار دەرماندۇر.

ئىبالەيلى، ئۈززۈڭنى ئەيلەگىل بول يار مەقتۇلى،
ساڭا بۇ سەئب ھالەتدىن بول ئىشلار ئانچە ئاساندۇر.

—نىزارى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر،» شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1980-يىل نەشرى، 436-، 438-بەتلەر.

ئۆزھال مۇقامى

چولڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابباشا ھەسەن
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

جۇنۇن ۋادىسىدە مەيىل كۆرمىرمەن جانى زارىمنى،
تىلەرمەن بىر يولى بۇزماق بۇزۇلغان روزگارىمنى.

فەلەك بىدادىدىن گەرچە مەنى خاكى غۇبار بولدۇم،
تىلەرمەن ئابباشالار تۈتىيالىققا غۇبارىمنى.

شەك ئېرمەس پەرتەۋى تۈشكەچ ئۆزى ھەم، رەھتى ھەم كۆيمەك
چۇ گورىستان گەدايى سەزمەگەي شەمئى مەزارىمنى.

دېمەڭ قاي سارى ئىتكۈلۈڭ ماڭا يوق ئىختىيار، ئاخىر
ئىمزا ئىلكىگە بەرمىشمەن ئىنانى ئىختىيارىمنى.

تۈگەندى ئەشكى گۈلگۈن، ئەمدى قالمىش زەئفەرانى يۈز،
فەلەك زۇلمى بەدەل قىلدى خەزان بىرلە بەھارىمنى.

دىيارىم ئەھلى بىرلە ياردىن باشىمغە يۈز مىھنەت،
نې تاڭ باشىم ئالىپ كەتسەم، قويۇپ يارۇ دىيارىمنى.

ھەياتىم بادەسىدىن سەرگەرانىمەن ئىسرۇ، ئەي ساقى،
قەدەھغە زەھر قاتىل قۇي، ماغى دەفئى ئەت خۇمارىمنى.

يامان ھالىمغە ياغرى ئاغرىغاي، ھەر كىمسە كىم كۆرگەي،
ياغىر پەرگالىسىدىن قانغە بۇلغانغان ئۇزارىمنى.

جەھان تەركىنى قىلماي چۈنكى تىنماق مۇمكىن ئېرمەستۇر
نەۋائى قىل مىنى ئازاد ئۆرتەپ يوقۇ بارىمنى.

—نەۋائى
ۋەزىن ئايرىمىسى:
بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«چاھار دىۋان»، «غەرايىبۇل-سىغەر» قوليازما نۇسخا، 1035-بەت.

«ئۈزھال» ئايى چەشمىسى

يۈزۈڭدەك قەمەر بولغۇر، قەددىڭدەك شەجەر بولغۇر،
شەجەر بولسا ھەم ئاندا لەبىڭدەك سەمەر بولغۇر.

كۆزۈم ئەشكىنىڭ رۇخى ئاقار تېزۇ تۈند ئانداغ،
كى، گەر ئۇيقۇ كۆز سارى كېلۇر ھەم گۆزەر بولغۇر.

ئاقىن ئۇنسەلەر ناگاھ، كېچەر ئۇيلە خوشۇمكىم،
بەدەن كىيەرە روھۇمدىن دېگەيسەن ئەسەر بولغۇر.

كۆڭۈل سورغالى كەلدىڭ، تەنھا، مۇنى بىلكىم،
كۆل ئەزۋارىمدىن سەندەك ماڭا ھەم خەبەر بولغۇر.

بولۇڭغا نىسار ئەشكىم گەر ئاز ئېرۇر رۇگەر كۆپ،
كىتمەككە ئىنزا كۆڭلۈم ئەگەر يار ۋە گەر بولغۇر.

بۇ گۈلشەندە، ئەي دېھقان، نېچە ئازمۇن ئەتكىم،
ۋەفا نەخلى ئەككەنگە بېھۇز غەم سەمەر بولغۇر.

نەۋائى غىراقىڭدىن ئانىڭدەك زەئىف ئولدى،
كى، كورىندا ئەل باقسا دېگەيلەر مەگەر بولغۇر.

—نەۋائى

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى.

ئەجەم مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

جاھاندا گەرچە بولغاي كۆپ شەھى خەيلۇ ھەشەم پەيدا،
ۋەلې بولغايمۇ سەندەك خۇسرەۋى ساھىب كەرەم پەيدا.

سالامەت بولغىل، ئايىڭۇن دەۋلەتىڭدە خەلق ئاسايىش
كى ساھىب دەۋلەتى سەندەك بولۇر ئالەمدە كەم پەيدا.

ۋەفائۇ سىھر قانۇنىنى ئانداق تۈركى دەۋرۇڭدە،
نىشانى ئەيش بولسۇن، بولماسۇن ئەندۇھى غەم پەيدا.

چېكىپ خۇنابەلەر ھاسىل، قىلىپمەن داغى ئىشقىڭنى
گەدا قىلغان كىمى خۇنى جىگەر بىرلە دىرەم پەيدا.

ئۇياش بەقلىغ يۈزۈڭگە، ۋەھ، نېچۈك مەن تەڭ باقاي، جانان،
ياقى ئايدەك قاشىڭدىن قامەتىڭگە بولدى خەم پەيدا.

قەدىڭگە زۇلفۇ ئافزىڭ ھەرقىدىن ھەرلەھزە دەم ئۇرسام،
بولۇر جانى تەنى كۆڭلۈمگە ھەر ياندىن ئەلەم پەيدا.

يېتىپ كەلسەڭ ئاپازى باشىغە سىھھەت(يار) ئولماسمۇ،
تىرىلمەككە، ئۆلۈك بولسە، مەسىھى رۇھى دەم پەيدا.
—ئاپازى.

ۋەزىن ئايرىسى

ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«دىۋانى ئاپازى» قوليازما نۇسخا، «بۇلاق» ژۇرنىلى، 1996-يىل 2-سان.

«ئەجەم» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

ئىستەدىم ئالەمدە سەندەك شەھسۇۋارى تاپمادىم،
دەھر ئارا بىر مۇشفىقى ھەمدەرد يارى تاپمادىم.

بولماغاي ئالەمدە سەندەك مەھۋەشى، ئەي نازەنىن،
غۇنچەدەك خەندان لەبىڭدەك گۈلئۇزارى تاپمادىم.

نە ئىلاج ئەيلەي، مېنىڭ ۋابەستەدۇر كۆڭلۈم ساڭا،
مېھر تاپانلىغ يۈزۈڭدەك لالەزارى تاپمادىم.

رەھىم ئەيلەپ ساڭتى ئۆزۈڭدە ۋاسىل قىل مېنى،
دىلبەرىم، كويۇڭدىن ئارتۇغراق دىيارى تاپمادىم.

كېچە-كۈندۈز نەۋبەتى كويۇڭدە بولدى مۇبتەلا،
بۇ جەھاندا سەندىن ئۆزگە غەمگۇزارى تاپمادىم.

-نەۋبەتى.

ۋەزىن ئايرىمىسى
بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇف
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«دىۋانى نەۋبەتى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 72-بەت.

«ئەجەم» ئايى چەشمىسى

بىر نىگار كۆردۈممەن، كۆپەيدۈرۈركى شەھلاسى،
خوب ئەجەب ياراشىپدۇر ئىككى زۇلفى رەڭناسى.

شەمىدەك زەبان تارتار، چۈنكى نۇر رۇخسارى،
رۇھى مىسلى پەرۋانە ئۆرتەنۇر سۇرەيياسى.

يۈزىدۇر مەھى ئەنۋەر ئاشىقان قەلەندەرۋار،
خوش ئەجەب كەلام ئېيرىمىش خال ئىلە قاراقاشى.

چۈنكى خەندەلەر قىلسە ئاچىلۇر گۈلى رەڭنا،
خەلق ئارا زۇھۇر ئولمىش ئەندەلىب شەيداسى.

سەيپادى، بۇ مىسكىنگە ئاقىبەت بولۇر تەسكىن،
كەلدى ئاقىبەت چۈشكە ئول مۇھىست-دەرياسى.

-سەيپادى.

(«تاھىر ۋە زۆھرە» داستانىدىن)

«بۇلاق» ژۇرنىلى 1995-يىل 1-سان، 99-بەت.

ئۇششاق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئېيتقۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

يولىندا تۇفراغ ئولدۇم، ئەي سابا، يەتسەڭ غۇبارىمغە،
قويۇن بول، داغى ئېلتىپ سەدقە قىلغىل گۈلئۇزارىمغە.

گەر ئۆلسەم ئول مەلەك سىما پەرى ھەجرىندە، ئايلانغاي،
پەرى بىرلە مەلەك پەرۋانەدەك شەمئى مەزارىمغە.

فىراقى تىيرى بارانىنكى چەكتىم قوشقە، ئوخشاتقاي،
كى بولمىشلەر يۈكىن باققان كىشى جىسمى فىگارىمغە.

قوياش يەڭلىغ يۈزۈڭ ھەجرىندە ئېرمەس بارزىماق مۇمكىن
گەر ئولسە يۈز قوياش تالىئ قارارغان روزگارىمغە.

يىگىتلەر، ئىشقنى گەر ئىختىيار ئەتمەي دېسەم، قويماس
يىگىتلىك بىرلە ئاشىق شىۋەلىك ئۆز ئىختىيارىمغە.

جۇنۇن ۋادىسىدا قالۇر سەبا يۈز دەستى پۈيمەدىن،
ئاڭا يەتمەن، نې ئىلدام سەبر ئىككىن جابۇكسەۋارىمغە.

سېنى، ئەي مۇغبەچە، مەخمۇرلۇقدىن ئاسرامۇن تەڭرى،
ئەگەر بىر جامى مەي بىرلە ئىلاج ئەتسەڭ خۇمارىمغە.

فەنا مەيخانەسىنىڭ مەيفۇرۇشىغە فىدا جانىم،
كى مەي ئىھسان قىلۇر ھالەتدە، باقماس يوقۇ بارىمغە.

ۋەفا ئوتىغە مەن كۆيەدۈم، ۋەلې تاپقاي نەۋائىدەك،
مۇھەببەت رىشتەسى باققان كىشى ھەربىر مەزارىمغە.

-نەۋائى.

«ئۇششاق» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

ھېچ كىشىنى قويمىغىل، يارەب، غەمى ھىجران بىلە،
يۇسۇفى كەنئانغە ئوخشە سېھنەتى زىندان بىلە.

كۆرسەلەر گەر خانۇ شەھلەر بەلكى سۇلتانى زەمان،
قىلغۇدەكدۇر خىزمەتىڭنى، ئەي پەرىۋەش، جان بىلە.

كۆرمەدىم لەئلى لەبىڭنى يا تىشىڭدەك گەۋھەرى،
قانچە ئاختاردىم جەھاننى بەھر ئىلەيۇ كان بىلە.

بىرگىنە كۆرمەي يۈزۈڭنى دەھر ئارادا تويغۇچە،
كەتكۇدەكمەن ئاقىبەت بۇ ئارزۇ ئەرمان بىلە.

ئول گۈلى جەننەت فىراقىدا، قەلەندەر، سۇبھۇ شام
ئۆتكۇدەكمەن بۇلبۇل ئوخشە نالەيۇ ئەفغان بىلە.

-قەلەندەر.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇف
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«دىۋانى قەلەندەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 171-بەت.

«ئۇششاق» ئايى چەشمىسى

سېنى لەيلى، ئايا دىلبەر، مېنى مەجنۇن گەدا دەرلەر،
گەدالارنى تەرىقى ئىشق ئىچىدە پادىشا دەرلەر.

قايۇ ئاشىق ئاپىدۇر بۇ جەھان مۈلكىدە راھەتنى،
ئانىڭ ئۈچۈن بەلانى ئىشق ھەيلىدە رەۋا دەرلەر.

ئەگەر تىيرى بەلا كەلسە، ئاچىپ كۆكسىن سىپەر ئەيلەپ،
تۇرۇرلار ئوتتۇرۇغە ھەر دەم نە كەلسە مەرھەبا دەرلەر.

بەلاۋۇ مېھنەتى دۇنيا نەسىبى بولدى ئاشىقنى،
ئەزەلدىن مەرد ئاشىقنى بەلالەرغە رىزا دەرلەر.

بۇ ئىشقنىڭ دەردىغە، ئەي دوستلار، ھەرگىز دەۋا يوقتۇر،
تەمامى دەردلەرغە ئىشق دەردىنى دەۋا دەرلەر.

ھۇۋەيدا، دۇنيەدىن بىئىشق ئۆتكەرمە ھەياتىڭنى،
نەچە كۈن ئىشق ھاسىل قىل، بۇ ئۆمر بىۋەفا دەرلەر.

-ھۇۋەيدا.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«بۇلاق» ژۇرنىلى 1989-يىل 1-سان، 91-بەت.

بايات مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ئاھشىسىنى ئورۇندىغۇچى: دىلشات
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

نەچۈك شاد ئولمايىن قىلسالىڭ نىشانە جان فىگارىمنى،
سورار يۈز تىل بىلە پەيكانلارىڭ ھالى نىزارىمنى.

ئۈيۈم تىير، ئەمەس چۈن بىسمىلى تىغى نىگاھىڭىدىن،
چىراغان قىلغۇسىدۇر ئاھۇلار كۆزى مەزارىمنى.

ئاچىلۇر ئۈفراغىدىن تاقىيامەت لالەلى ھەسرەت،
خەزان ئولسە بەھارى ئۆمر كۆرمەي گۈلئۇزارىمنى.

زىبىبەس ئەشكى فۇرۇغ ئەفشان ساچىپ ھىجران تۈنى كۆرگەچ
كى دەرلەر ئىككى مەشئەل-ئىككى چەشمى ئىنتىزارىمنى.

نەچۈك ئارام ئىستەرسىز مەنى ئەۋۋارەدىن ئول شوخ،
قاچان قويدى مېنىڭ بىرلەكى ئارامۇ قەرارىمنى.

ئىكىپىدۇرلار ماڭا خەيمە ھەۋا ئۆزرە ھۇباب ئاسا،
كى مەن بىلمەيدۇ مەن بۇ رەڭ ھەۋا بىرلە تۇرارىمنى.

ئىكى شەھلا كۆزۈڭ نەشئە بىرۇردە ئىككى مەيخانە،
نىگاھى ئىلە مەستانە، ئۈشات جامى خۇمارىمنى.

ساۋۇر ئۈزنى يۇرۇنراق ئۈز ھەۋادا ئىختىيار ئەيلە،
ساۋۇرمە بىر كۈنى سالغىن دەمى قويماي غۇبارىمنى.

ھاپاتى جاۋىدان تاپماس كىشى ئابىھەيات ئىچسە،
يەنا زۇلماتىدا كۆر خىزىردەك مەشھۇرى زارىمنى.

-مەشھۇرى

ۋەزىن ئايرىمىسى
بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«دىۋانى مەشھۇرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 187-بەت.

«بايات» ئايى چەشمىسى

مېنى ئۇششاق كۆڭلىن غارەت ئەتكەچ دىلرەبا دەرلەر،
مېنى سەن شوخ دامىغە ئەسىر ۇ مۇبتەلا دەرلەر.

مېنى قەسرى جەمالى ھۆسن ئۈزرە شاھى مەھرۇيان،
مېنى رەسۋايى ئىشقىڭ كوچەسىدە بىر گەدا دەرلەر.

بۇكۈن ھەر زەرد روپى ئىشقىڭ ئوقىدا شەھىد ئولسە،
قىيامەت كۈنى بىر گۈلچېھرەئى گۈلگۈن قەبا دەرلەر.

ئەجەب قەۋمىدۇ ئەسھابى رىنزا بىرلە ۋە فاللاركىم،
بەلا تىغى باشىدا سايەئى بالى ھۇما دەرلەر.

ئەگەر ئۆمرى جىگەر پەرگالەسىدىن مەن غىزا بەرسەم،
قاچان نامېھرىبان ئىتلارنى ئۆزىگە ئاشنا دەرلەر.

كۆرۈپ مەشھۇرىنى بۇ نەۋئى سەرگەردانۇ سەرگەشتە،
غەم ئاۋادى جەھان ئىچرە غەرىبۇ بىنەۋا دەرلەر.

—مەشھۇرى.

ۋەزنى ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن.

«دىۋانى قەلەندەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 67-بەت.

ناۋا مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

بەلا دەشتى ئارا مەجنۇن مېنىڭدەك كۆرمەمىش دەۋران،
قۇيۇندەك ھەر زەمان بىر كۆرمەگەن ۋادىدا سەرگەردان.

نې ئەندۇھۇ مەلالىمغە بەلىيەت دەشتىدەك غايەت،
نې سەۋداۋۇ جۇنۇنۇمغە مەلامەت بەھرىدەك پايان.

تۈنۈم دەيجۇر، كۆزۈم رەنجۇر، ئىچىم غەمناكۇ باغرىم چاك،
تىلىم لالۇ تەنىم بىھال، ئىچىم ئەفغان، سىرىشكىم قان.

زەئىفۇ دەردۇ غەم پىشە، نەھىفۇ مېھنەت ئەندىشە،
زەلىلۇ بىسەرۇ سامان، قەتىلى خەلجەرى ھىجران.

غىفانىمدىن فەلەك غەمكىن، سىرىشكىمدىن جەھان رەڭگىن،
نې دەردىم ئوتىغە تەسكىن نى ھەجرىم دەردىغە دەرمان.

باشىم غەم تاشىدىن يارە، تەنىم ھەجر ئوقىدىن پارە،
كۆڭۈل بۇ يارەغە چارە تاپارغە تاپمايىن ئىمكان.

كۆزۈم نەملىق، بويۇم خەملىق، ئىچىم ئەندۇھى ماتەملىق،
نې ھەمدەملىق، نې مەھرەملىق تاپىپ بۇ مېھنەتى پىنھان.

ماڭا نې يارۇ نې ھەمدەم، ماڭا نې دوستۇ نې مەھرەم،
ماڭا نې چارە نې مەرھەم، ماڭا نې سەبرۇ نې ئارام.

ھەم ئەھۋالى تەباھىمدىن ھەم ئاھى سۇبھىگاھىمدىن،
ھەم ئوتلۇغ دۇدى ئاھىمدىن قارارىپ كۆلبەئى ئەھزان.

فەلەك رەھزەن، زەمان دۈشمەن، بەدەن رەۋزەن ئۆزە رەۋزەن،
قالىپ جان ھەسرەتىدىن تەن، چىقىپ تەن كىشۋەرىدىن جان.

نەۋائى بولسە مېھنەت كۆپ، ئىچە كۆر جامى ئىشرەت كۆپ،
نىچە بولسە سەئۇبەت كۆپ بولۇر ۋەھدەت مەيى ئاسان.

—نەۋائى.

ۋەزنى ئايرىمىسى:

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيۇن مەفائىيلۇن
«چاھار دىۋان»، «بەدايىئۇل-ۋەسەت» قوليازما نۇسخا، 731-بەت.

«ناۋا» ئايى چەشمىسى

تىشىڭ دۈرر، لىۋىڭ مەرجان، خەدىڭ گۈل، خەتتىڭ رەيھان،
يۈزۈڭ ھۆر، ساچىڭ ئەنبەر، سۆزۈڭ مۇل، مېڭىڭ سەنان.

تەفاخۇر كۆزۈم، كۆڭلۈم قىلۇرلار مەگەر باردۇر،
كۆزۈڭگە كۆڭۈل ۋالە، يۈزۈڭگە كۆزۈم ھەيران.

تەفەككۇر نەچە قىلسام تاپىلماس سېنىڭ مىسلىڭ،
پەرىدەك سېنى كۆردۈم، گۇمەسسەن ۋەگەر ئىنسان.

بەلادۇر ساڭا ھەجرىڭ، دەۋادۇر ساڭا ۋەسلىڭ،
ئىتابىڭ ساڭا ئافەت، ھەدىسىڭ ساڭا دەرمان.

چۇ بابىر ساڭا قۇلدۇر، نەزەر قىل ئاڭا زىنھار
تاپىلماس يەنە بىر قۇل ئانىڭدەك ساڭا، ئەي جان.

—بابىر.

«بۇلاق» ژۇرنىلى ئومۇمىي 20-سان، 128-بەت.

مۇشاۋرەك مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

مۇزەھھەب ئەيلەگەن پەيكانلارىڭ جىسمىم ئارا ھەر يان،
دېمە باش چەكتىكىم، چەكتى زەبانە شۇئلەئى ھىجران.

قاچان پەيكان كۆرۈنمەس، ھەجر ئوتىنىڭ شۇئلەسى بولسە،
ئانى تارتىپ چىقارماق زەخم ئىچىدىن بارمۇدۇر ئىمكان.

نې تاش ئاتىپ تەنىمنى زەخم قىلساڭ، غەمدە قالۇرمەن
مۇڭا نې باغلاي ئانى، قايدا باغلاي، دەپ مەنى ئۇريان.

بەلا دەشتىدە كۆرگەن ۋەھشى مەجنۇننى، مېنى داغى
خىرەد ئەھلى قاشىندا تەلبە كۆرگەندەك، قالىپ ھەيران.

سۆڭەكلەرنى تەنىمدىن بىر-بىر ئايىردى غەمى ھەجرىڭ،
مەھەلدۇر ئىتلارىڭنى ئەيلەسەم كۆلبەم ئارا مېھمان.

نې مەن قالغۇم، نې سەن باقى، زەمانى كەلگىل، ئەي ساقى،
قەدەھ دەۋرىنى خۇش تۇتكىم، ۋەفاسىزدۇر بەسى دەۋران.

ۋەفاسىزدۇر زەمان ئەھلى، زەماندا نې ۋەفا بولغاي،
ۋەفا ئەھلى بولاردىن گەر ۋەفا ئىستەر، ئېرۇر نادان.

خۇشا، دەير ئىچرە مەيخانە، تولا ئىلكىمدە پەيمانە،
مەنۇ ئەھلى فەنا ئافزىدا: «كۈللۇ مەن ئەلەيھا فان».

فەنا دەيرىدە سائىللىقنى سۇلتانلىقدىن ئارتۇق تۇت،
كى ئۆلمەكلىكدە تەڭدۇرلار ئەگەر سائىل، ئەگەر سۇلتان.

جاھان ئىچرە كىشىنىڭ چۈن.يوقىيۇبارى يەكساندۇر،
نې غەررۇخ كىمسەدۇر كۆرگەن جەھان بارۇ يوقىن يەكسان.

نەۋائى، ئۆزنى خۇش تۇتكىم، كىشىگە دەھر ئىشى باردۇر،
ئەگەر مۇشكىل تۇتار، مۇشكىل، ۋەگەر ئاسان تۇتار، ئاسان.

—نەۋائى.

ۋەزىن ئايرىمىسى
بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«چەھار دىۋان»، «بەدايىئۇل-ۋەسەت»تىن، قولىيازما نۇسخا، 718 -بەت.

«مۇشاۋەرەك» ئايى چەشمىسى

شىفايى ۋەسل قەدرىن ھەجر ئارا بىمارلاردىن سور،
زىلالى زەۋق-شەۋقىن تەشنەگى دىيدارلاردىن سور.

كۆزى ياشلارنىڭ ئەھۋالىن نە بىلسۇن مەردۇمى غافىل،
كەۋاكىب سىررىنى شەب تا سەھەر بىدارلاردىن سور.

خەبەرسىز بولمە فىتنەتتىن كۆزلەرنىڭ جەۋرىدىن، ئەي زالىم،
خەبەرسىز مەستلەر بىدادىنى ھۇشيارلاردىن سور.

فەمىگىدىن شەمشەدەك كۆيەدۇم، سەبادىن سورمە ئەھۋالىم،
بۇ ھالىمنى شەبى ھىجراندا بولغان يارلاردىن سور.

مۇھەببەت لەززىتىدىن بىخەبەردۇر زاھىدى غافىل،
فۇزۇلى دەردى ئىشقىن دەردى ئىشقنىڭ بارلاردىن سور.

-فۇزۇلى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«كۇللىياتى فۇزۇلى»، 1893-يىل تاشكەنت، چاپ نۇسخا.

ئىراق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: ئابلىز شاكىر
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

كىرمەگەيمەن جەننەتۇل-مەئۋاغە دىلبەر بولماسا،
شىشەپۇشى تۇشمەگەي دەرياغە گەۋھەر بولماسا.

خالۇ خەتتىنىڭ سىپاھىدىن جەھانگىر ئولدى يار،
ۋەرنە، شەھ ئىقلىمىنى ئالغايمۇ لەشكەر بولماسا.

بولمادى مەئلۇم ھىكمەت ئەھلىغە سەيرى قەمەر،
ئاسمانى نىلگۇن سەھنىدە ئەختەر بولماسا.

ئاپاغاي ئېردى رەۋاجى قىسسەئى ئابىھەيات،
زۇلمەت ئىچرە نەچچە يىل خىزرۇ سىكەندەر بولماسا.

مۇھەببەتى ساھىبدىلان گەرم ئولدى، زاھىد تۇرماغىل،
خىرمەنى ئاتەشكە كىم كىرگەي سەمەندەر بولماسا.

ھۇيى بۇ ژۇلىدە مۇلاردىن چۇ دىلگىر ئولماغىز،
زاھىر ئولماس زىينەتى شەھرى قەلەندەر بولماسا.

نەقشبەندىلەرگە نەقشى بورىيايى بەسدۇرۇر،
ئەتلەسى گەردۇن ئەگەر بالىنۇ بىستەر بولماسا.

ئەژدەھايى بىشەنى ھەيبەتدەكىم قىلغاي خىراپ،
دۇلدۇل ئۆززە، نەئرەلى ئاۋازى ھەيدەر بولماسا.

ئەي زەلىلى، كېچەۋۇ كۈندۈز ئىشىم دەۋانلىك،
تا جۇنۇن ئىقلىمىدىن مۈلكى مۇسەخخەر بولماسا.
زەلىلى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇف
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«دىۋانى زەلىلى» قولىيازما نۇسخا.
«ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
1981-يىل نەشرى، 350-352-بەتلەر.

«ئىراق» مۇقامىنىڭ مۇستەھزادى

ساقىيا، جامىمنى ساق ئەيلە مەيى ئەنۋاردىن،
ئەيلەگىل كۆڭلۈمنى خالى جۈملەئى ئاغياردىن.

مەست ئەيلەپ ھوشۇم ئال، قىلغىل خۇمارىدىن خالاس،
ھەم خۇمار ئۆزلۈكدىن ئەت ھەم پەردەئى پىنداردىن.

ھەجرىنىڭ ئەندۇھىدىن بولدى كۆززۈم يىغلاپ بەسىر،
كاشكى بولغاي ئىدى بىنا كۆززۈم دىداردىن.

گەر باھار ئۆتكەچ تولا سارغارسا ياپراقلار نې تاڭ،
سارغارىپ يۈز غەم بىلە بولسە جۇدا غەمخاردىن.

ۋەسل قەدرىن بىلمەگەنگە ھەجر ئوتى پاداش ئىمىش،
بولما نەۋمىد، ئۆي زۇھۇرى، يۈرنا سۆيگەن ياردىن.

-زۇھۇرى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەقسۇر
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلان

«دىۋانى زۇھۇرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 99-بەت.

«ئىراق» ئايى چەشمىسى

سەھەرلەردە مېنىڭ ھالىمغە مۇرغانى چەمەن يىغلار،
فىغانىمدىن سەبا يىرتىپ قىزىلگۈل پىرەھەن يىغلار.

جىگەر ئۆدى كۆيۈپ دۇدى بەيابان گەردىغە ئۇشسە،
ئوشالدى قەدرى مۇشكىم دەپ غەزالانى خوتەن يىغلار.

يۈرەكدە ئاتەشىن دەردىن ئالىپ يارسام لەھەد ئىچرە،
قىيامەت تاڭى ئاتقۇنچە كۆيۈپ گورۇ كەفەن يىغلار.

سېنى دەردىڭ بىلە يىغلاپ فىغانۇ نالەلەر قىلسام،
كېچىپ فەرزەندۇ مالىدىن، بولۇپ ئەل بىۋەتەن، يىغلار.

تاپالماي تىيرەئى مەقسەد ئۆزۈم ئاسىن، جان ئىبرۇز ھەيران،
چىدالماي جۇستىجۇيۇمغە بەيابانى قەرەن يىغلار.

سەھەرلەردە يۇسۇفىم دەپ ئاھ ئۇرسام پىرى كەنئانەدە،
فىغانىمدىن فىغان ئەيلەپ كۆيۈپ بەيتۇل-ھەزەن يىغلار.

ھۇۋەيدا زار يىغلاپ، يار دەپ يۈزلىنىپ سەھراغە،
بولاپ لالە كۆززۈم قانىغە گۈلگۈن پىرەھەن يىغلار.

-ھۇۋەيدا.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«بۇلاق» ژۇرنىلى، 1989-يىل 1-سان، 96-بەت.

ئامانىسا خېنىم

«ئىشرەت ئەنگىز» مۇقامى

مۇقەددىمە

ناخشىسىنى ئورۇندىغۇچى: شاتگۈل
ساتار بىلەن تەڭكەش قىلغۇچى: ئابدۇكېرىم ئوسمان

قاشىڭ مېھرابىنى ۋەسل ئەھلى ئەتمىش قىبلەگە مەقسۇد،
باشىم يۈز قەتلە ئۇرسام يەرگە ھەجرىڭدىن ماڭا نې سۇد.

ئىچمەدە ئىشقىدىن يۈز پارە دىل ئۇرماققا زەھرىم يوق،
ئۇي ئىچرە ئوت سالىپ، ۋەھ، مۇشكىل ئېرمىش ئاسراماقلىق دۇد.

يادا تاشقا قان يەتكەچ يافىن ياغلاندەك، ئەي ساقى،
ياغار يامغۇردەك ئەشكىم چۇن بولۇر لەئلىڭ شەراب ئالۇد.

چۇ قويدۇڭ داغ، تىندۇردۇڭ كۆڭلۈلنى دەردىڭ ئىستەردىن،
دىرەم بىرلە گەدانى ئۆيلەكىم قىلغاي كىشى خۇشنۇد.

جۇنۇن بۇ بولسە كىم ياغدى پەرىۋەش تىفلىلەر تاشى،
مۇناسىبدۇر بۇ تاشلار ئەقل ئىشىگىن قىلغالى مەسدۇد.

تۆكۈلدى گۈل، فىغان بەس قىلدى بۇلبۇل، شۈكرىكىم بارى،
سېنىڭ ھۆسنۈڭ مېنىڭ ئىشقىمدا نۇقسان بولمادى مەۋجۇد.

تۈنۈ ئەنجۇم دېمە، دەۋرانغا راھەت قىلماسۇن دەپ مەيل،
قىزا گول مىخلار قاقتى قىلىپ گەردۇننى قىرەندۇد.

خەراباتۇ مۇناجات ئەھلىنىڭ مەتلۇبى سەندۇر سەن،
ماڭا كۆرسەتمەسەڭ يول، نەيلەيىن، قاي ساريدۇر بېھبۇد.

نەۋائى، كەئبە زىكرىن قويكى، بىز دەيرى فەنا ئىستەپ،
زەھەبنا ۋادىيەل-مەقسەد، ۋەجەد نا ماھۇۋەل-مەقسۇد.

-نەۋائى.

ۋەزىن ئايرىمىسى
بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى سالىم
مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن مەفائىيلۇن

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى، 47-48-بەتلەر.

تەئەززە

ھەر كۈن مېنى ئول قاتىلى مەجنۇن شىئار ئۆلتۈرگۈسى،
ئۇسرۇڭ چىقىپ جەۋلان قىلىپ دىۋانەۋار ئۆلتۈرگۈسى.

گەر زەئق ئىلە ئاجىزلىقىم كۆڭلىگە رەھمى سالىبان،
باشىمغا يەتكەچ سەكرىتىپ بىئىختىيار ئۆلتۈرگۈسى.

ۋەسلى ئارا گەر ئۆلتۈرۈر، جانىمغا يۈزمىڭ شۈكر ئېرۇر،
چۈن قالسام ئاندىن بىر زەمان ھىجرانى زار ئۆلتۈرگۈسى.

ئاشىق بولۇردە بىلمەدىم مەن ناتەۋانى خەستەكىم،
ھەجر ئولسا غەم كۆيدۈرگۈسى، ۋەسل ئولسا يار ئۆلتۈرگۈسى.

مەيدان ئارا، ئەي ئەھلى دىن، كىرمەڭ تەماشاسىغەكىم،
يۈز كۆرمەيىن ئول كافىرى چابۇكسۇۋار ئۆلتۈرگۈسى.

لەئلىڭ زەكاتى، مەي ئۆتۈپ تىرگۈزمەسەڭ، ئەي مۇغبەچە،
دەير ئىچرە مەن دىلخەستەنى رەنجۇ خۇمار ئۆلتۈرگۈسى.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دەرلەر نەۋائى قەتلىغە گۈل-گۈل ئاچىپدۇر ئارەزىن،
كۆرگۈنچە ئانى، ۋايكىم، بۇ خار-خار ئۆلتۈرگۈسى.

-نەۋائى.

ۋەزىن ئايرىمىسى
بەھرى رەجەزى مۇسەممەنى سالىم
مۇستەفئىلۇن مۇستەفئىلۇن مۇستەفئىلۇن مۇستەفئىلۇن

«غەزەللەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1982-يىل نەشرى، 418-419-بەتلەر.

نۇسخە

ھەر باغدا ئاچىلغان بوق دەھر ئىچرە سېنىڭدەك گۈل،
ھەم غۇنچە ئېرۇر لەئلىلەك ھەم ھۆققە ئىچىندە مۇل.

بىر سەرۋ ئېرۇر بويۇڭ سەرۋ ئۈزە گۈل رويۇڭ،
لەئلىڭنى خەيال ئەتتىم، گۈل شاخىدىكى بۇلبۇل.

ئەختەرمۇ فەلەك ئۈزرە، گەۋھەرمۇ تەبەق ئۈزرە،
سەرگەشتە فەلەك خانى سەدقىڭغە يېغىپدۇر پۇل.

شەمئ ئەۋجىدە يۈزۈڭ ئوت، ئوت ئۈزرە ساچىڭدۇر دۇد،
بوي ئالدى جاھاننى پاك، ئوت ئۈزرە ساچىپ سۈنبۇل.

كۆڭلۈم ئىت ئېرۇر ئانداغ كەتمەس ئىشىكىڭدىنكىم،
زەنجىرى مۇھەببەتدىن بويىنغە سالىپمەن غول.

مەن قەترەۋۇ سەن دەريا، زاتىڭدە فەنا بولسام،
نە ئەيب مېنىڭ جۇزۋىم كۆرگەندە دېسە ئەل كول.

كوڭ خاكى رەھىڭ ئولسۇن، ئاي-كۈن سېپەھىڭ ئولسۇن،
ھەق شاھۇ گەدالارنى چىھرەڭگە قىلىپدۇر قول.

سەد بەرگى خەزان رەڭگى، گۈل جىسمىدە قان رەڭگى،
ئاي-كۈندە سامان رەڭگى ئىشقىڭ سىتەمى، ئەي گۈل.

نۇسخە چۇشۇرگىسى

تەكيىدە ھىسار ئولسۇن گۈمنام [كى] سېنى ئاسراپ،
بەد خاھى رەقىبلەرنى كۆرسە ئوقۇيان ئۆرت «قول».

-گۈمنام.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى ھەزەجى مۇسەممەنى ئەخرەب
مەفئۇلۇ مەفائىيلۇن مەفئۇلۇ مەفائىيلۇن

«ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر» شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1980-يىل نەشرى، 534-بەت.

جۇلا

گۈل چاغىدۇر، ئەي ساقى، ۋەقتىنى غەنىمەت بىل،
شول ئاياغىدىن باشقە بىزگە جامى ئىشرەت قىل.

يا بىلىڭلار، بىلمەڭلەر، ئاڭلاماس مۇنى دەڭلەر،
ئاڭلا بولغۇسى ئاڭلا، بۇ كۈننى غەنىمەت بىل.

خۇش كېلۇر ۋىسالى يار، باغ ئارا گۈللۈ گۈلزار،
بولسا بولماسا ئەغيار، يار بىرلە مۇھەببەت قىل.

ياردىن جۇدا بولما، غەمگە مۇپتەلا بولما،
شاھ بول، گەدا بولما، گۇشەئى قەنائەت قىل.

نەۋبەتى ۋىسال ئۆتتى، يار فۇرقەتى يەتتى،
يار ئۆتۈپ ئويان كەتتى، تىزراق بول، يۈگۈر، ياقىل.

-نەۋبەتى.

«دىۋانى نەۋبەتى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1995-يىل نەشرى، 65-بەت.

سەنەم

ھاۋالار تۇمانلاپتۇ،
يىلغىلار قۇلانلاپتۇ.
ئالتۇن قاراكۆز يارىم
نېمىدىن يامانلاپتۇ.

قولىدا تاۋار ياغلىق،
يارنىڭ كۆزىدە ياش بار.
يار كۆڭلى يۇلدەك ئىكەن،
باغرىدا قارا تاش بار.

«بۇلاق» ژۇرنىلى 1996-يىل 2-سان.

چوڭ سەلقە

ئاي ئالدىدا، كۈن كەينىدە،
ھەسرەت ئىچىدە.
كۆيۈۋاتقان ئۇلۇغ ئوتنى
سالدى ئىچىمگە.

كۆيۈۋاتقان ئۇلۇغ ئوتنىڭ
تۈتۈنى يوقتۇر.
يۈرەك-باغرىم كۆيۈپ پۈتتى،
پۈتۈنى يوقتۇر.

چىمچىلىقىمنى قايرىۋەتتى،
قىل بىلەن قىياق.
يۈرىكىمنى ئۆرتىۋەتتى،
دەرد بىلەن پىراق.

سېنىڭ تۈلكەڭ، مېنىڭ تۈلكەم،
سايىنىڭ تۈلكەسى.
كۆيدۈرەدۇ، سۆيدۈرەدۇ،
يارنىڭ كۈلكەسى.

يېشىل-يېشىل تونىنى كىيدىم،
ياقىسى گۈلخان.
سېنىڭ ئاشىق شېرىن سۆزۈڭ
مەيلىمنى ئالغان.

ھەممە كىشى مىندەكمىدۇ
تۇتقان يارىغا.
ئۆز جېنىنى بېرىمىدىكەن
ۋاپادارىغا.

«بۇلاق» ژۇرنىلى، ئومۇمىي 21-سان 186-193-بەتلەر.

كىچىك سەلقە

سەيد بەھرۇۋا يۈزرۈز گەر شاھبازى بولماسا،
مەملەكەت ۋەيران بولۇر شاھنىڭ ئاۋازى بولماسا.

چۈن كۆدۈرانى تەبىئەتدىن نىچۈك بولغاي خەلاس،
ئەۋلىيا ئەشكەدە تا سوزۇ گۇدازى بولماسا.

ئەربەئىن ئولتۇردى بولغايكىم رىيادىن شەيخلەر،
قول ئاچىپ ھەرگىز دۇئا قىلماس نىيازى بولماسا.

غەفلەت ئىلىمنى بۇ ئىنسان بىرلە بىر يۈزھاي ئىدى،
بىر نەفەس مەردۇ خۇدانىڭكى نامازى بولماسا.

كىچىك سەلقە چۈشۈرگىسى

ئەي زەلىلى، بۇ نە سۆزدۇر دەپ مېنى ئەيىپ ئەتمەگىل،
جىلۋە بىرمەيدۇر ھەقىقەتنىڭ مەجازى بولماسا.

-زەلىلى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى رەمەلى مۇسەممەنى مەھزۇفى
فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلاتۇن فائىلۇن

«ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
1980-يىل نەشرى، 352-بەت.

تەئكىد

يارەب سەنەمكەدەگە سەجدە ئاشقانە قىلاي،
كى مەنىڭ ئەھلەسە زاھىد، مەن ئانى يانە قىلاي.

قاشىڭ قىلىچى دەمىگە فىدا قىلىپ بۇ كۆڭۈل،
قەبۇل ئۆتسەكى قان ياشىن ئاشىيانە قىلاي.

كۆڭۈل ئۆيىنى ئول شۇخقە ئەيلەبان مەئۋا،
كۆزۈم قارالغىن ئانىڭ ئوقىغە نىشانە قىلاي.

خەيالى زۇلفى پەرىشانىدىن ئېيتىپ تارى،
كۆڭۈل دەھانەسىدە سەۋتى ئاشقانە قىلاي.

كى ھۆسن شۇئلەسىدىنكىم يارۇت كۆززۈلۈڭ، ئەرشى،
كى شامى ھەجرىنى تا سۇبھى سادىقانە قىلاي.

-ئەرشى.

ۋەزىن ئايرىمىسى

بەھرى مۇجتەسسى مۇسەممەنى مەخبۇنى مەقتۇئ
مەفائىلۇن فەئىلاتۇن مەفائىلۇن فەئلۇن

مۇستەھزاد، ئابى چەشمىلەرنى ئېيتقۇچى:
ئابلىز شاكىر، خالىق ھاجى، غېنى راخمان، ئالىمجان غۇپۇر، ئابدۇكې-
رىم ئوسمان، ئاپپاشا ئەيسا، گۈلسىرە ئابلىز، شاڭگۈل، ھەمراگۈل.
مۇزىكىسىنى ئورۇندىغۇچى:
ئابدۇكېرىم ئوسمان، ئۆمەر مۇھەممەت، ئابدۇراخمان ئايۇپ، روزىمە-
مەت موسا، غالىپ سىدىق.
تېخنىك تەھرىرى: رىزۋانگۈل مامۇت
كوررىكتور: مۇھەممەت ئىمىن، دولقۇن قادىر
خەتتات: دولقۇن قادىر

'九五'国家重点音像规划项目

新疆维吾尔自治区木卡姆开发总公司
新疆维吾尔自治区十二木卡姆研究学会
联合录制

民族出版社 出版发行
ISRC CN-M06-97-306-00

版权所有　翻版必究